

Anormalitat, encara.

Va haver-hi un temps, d'infausta memòria per a molts dels qui se'n recorden i per a la majoria dels qui l'estudien, en què hi havia mestres d'escola que, des de la ignorància impregnada de mala fe, deien que el castellà és una llengua i el català un dialecte. Avui, això, ens fa riure. L'atrocitat científica que presuposa una tal afirmació, però, no treu que en l'actualitat hi hagi també qui emet postulats de similar nivell, per exemple quan es diu que el valencià és una llengua diferent del català.

És curiós (o no tant!) el fet que en matèria lingüística tothom es vegi amb cor de dir-hi la seua: polítics, jutges i fins i tot la gent del carrer opinen, disserten, vaticinen i decideixen sobre qüestions que afecten la parla autòctona, ignorant l'opinió dels científics (perquè la lingüística és una ciència que també té els seus especialistes!). Qui gosaria, per exemple, posar en dubte les conclusions a què ha arribat un químic després d'uns anys d'experimentació? Segurament ningú que no fos un altre químic semblantment emèrit. En canvi, quan es tracta d'opinar sobre qui parla millor el català, sobre l'origen etimològic d'un mot o sobre si el valencià o el lleidatà són llengües o dialectes, tothom s'hi sent amb prou autoritat. En part, això ha de ser degut al fet que la llengua és l'eina bàsica de comunicació, que ens serveix, a més, per a la transmissió del pensament i a través de la qual, doncs, mostrem la nostra idiosincràsia. Un instrument tan íntim, és clar, per força ha de ser objecte, sovint, de dissertacions poc especialitzades i gens rigoreses. Per altra banda, la llengua és també la base de tota cultura (hi ha fins i tot qui, des d'una gran estretor de mires, identifica llengües i nacions) i això ha sacsejat molts interessos polítics. O no és, potser, la voluntat política allò que fa dir, a aquells que pretenen la reducció del nostre idioma a la condició de manifestació folklòrica, que el català i el valencià són llengües diferents? Per descomptat que sí! És el vell tòpic de divideix i venceràs.

Cal anar, per tant, amb molt de compte quan parlem de dialectologia catalana, no fos cas que l'espavilat segregador de torn aprofités els nostres resultats per refermar tòpics com aquell que diu que el català és una llengua molt dividida, o aquell altre segons el qual a Girona parlen

millor el català que enlloc. Bajanades! El català és una de les llengües romàniques més uniformes! Tant o més que el castellà i molt més, per exemple, que l'italià.

El que passa és que el català no és, encara, una llengua normal, i això es percep, a cada pas, en moltes situacions de la vida quotidiana: quan volem anar al cinema i totes les pel·lícules de la cartellera són en castellà; quan comprem el diari i només n'hi ha un parell en la nostra llengua (i no pas dels més venuts); quan ens adrecem en castellà a algú a qui cataloguem com a castellanoparlant, encara que sapiguem

que entén el català, i a qui mai no demanarem que canviï de llengua (d'això, molts en diuen ser educat); quan llegim un rètol ple de faltes i absolem el redactor per la bona voluntat que ha tingut d'escriure'l en català; i, és clar, quan defensem el nostre dialecte fins a l'extrem d'eleva-lo a la categoria de llengua. Tot això són símptomes indicatius del camí que encara queda per recórrer per arribar a una situació de normalitat.

Si volem contribuir a la normalització del català hem de conèixer el dialecte que parlem, sí, i l'hem d'utilitzar (fer el contrari, parlar català estàndard en l'àmbit informal, seria igualment aberrant), fins i tot hem de reivindicar l'ús oral i escrit de l'estàndard nord-occidental (aquell que conserva la fonètica i alguns trets lèxics i sintàctics del lleidatà) en els mitjans de comunicació. Però no podem, en canvi, pretendre per al nostre dialecte la consideració de llengua. Fer-ho, seria com quan, en temps del dictador, hom rebaixava la categoria del català a la de dialecte.

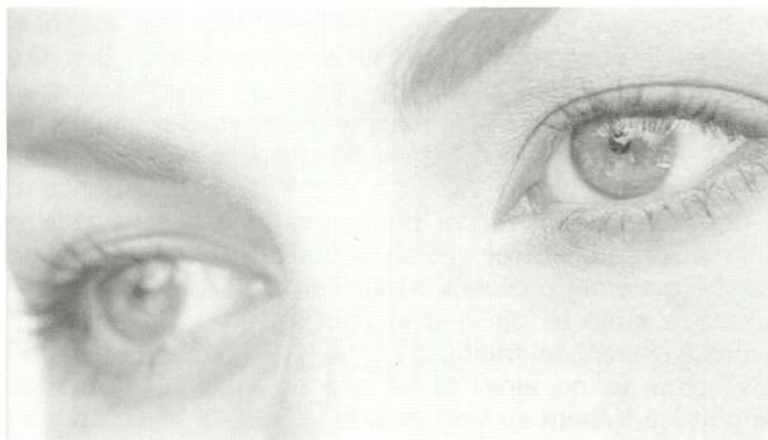
Llorenç Capdevila

El contorn dels ulls

RECORDA QUE...

1. És la delicada zona que envolta els ulls, i que expressa una multitud d'expressions (tristesa, alegria, etc).
2. Per la seva constitució és una zona que delata l'envelliment precoç i també el cansament, la debilitat o l'estrès.
3. La seva pell és extremadament fina (0,5 mm de gruix) i està forçada a gran mobilitat. Per això se li ha de dedicar més atenció i protecció especial.
4. La gran mobilitat que té aquesta pell afavoreix l'aparició d'arrugues, potes de gall, bosses i ulleres.
5. El contorn dels ulls posseeix menys quantitat de fibres de col·lagen i elastina, factor que comporta que aquesta pell es relaxi i caigui més ràpidament.

6. Els ulls expressen molt l'edat d'una persona, i més si no li dediquem una mica de temps. És a dir, és la zona que hauríem de cuidar més. Per això, hi ha mètodes molt útils per conservar aquesta zona jove i radiant.

Alicia Barbé
Estilista i Esteticista

Efectes oculars de la radiació solar

La radiació solar, des de la seva emissió fins que ens arriba a nosaltres, passa per una sèrie de processos, absorció, difusió i reflexió, que la modifiquen en intensitat i direcció. Cada un d'aquests canvis depèn de diverses magnituds variables com la posició del sol, la latitud, la longitud, l'alçada a què estem en la terra, l'estat de l'atmosfera i de les diferents superfícies que ens envolten. Per exemple:

- la gespa reflecteix un 3 % de la radiació que li arriba.
- La platja, fins a un 30 %
- La neu, un 80 %.

Com més radiació reflectida, més ens hem de protegir.

A mesura que la radiació solar arriba a l'atmosfera, els gasos que hi ha en aquesta van absorbint i dispersant la radiació. La radiació infraroja (és la que crema) s'atenua molt i la més importat que

ens arriba a nosaltres és la ultraviolada (UV).

Aquesta radiació UV té el perill que no genera una resposta immediata que avisi del mal, a diferència d'altres tipus com la infraroja que provoca dolor i el visible es veu.

Quasi tota la radiació UV l'absorbeix la còrnia (primera capa i transparent de l'ull), el cristal·lí absorbeix les de menys energia i a la retina, en condicions normals, pràcticament no n'arriba.

Però, per exemple, quan una persona és operada de cataracta se li extreu el cristal·lí i si no se li posa una lent intraocular amb filtre UV (avui en dia pràcticament sempre se'n posa) tindrà molta menys protecció natural, li molestarà molt més el sol i la llum.

Aquestes capacitats d'absorció varien amb l'edat. Els nens, tenen tots els elements de l'ull

El GRIS és un color neutre que permet una percepció real dels colors, un contrast natural, redueix la distorsió cromàtica. És un bon color per a l'ús general. Ideal per el golf, esports aquàtics i platja.

El VERD proporciona un nivell acceptable de contrast en condicions lumíniques baixes i redueix la tensió ocular en condicions lumíniques altes. Bo per a l'ús general.

El ROSAT millora el contrast, dóna més lluminositat al camp visual. Ideal per a esquí i pesca.

*Alícia Vilanova i Gatius
Òptica optometrista*

molt transparents: per tant, absorbeixen menys radiació i són més susceptibles de patir algun mal intraocular.

Generalment, fins a les 6-8 hores no es comencen a notar els símptomes d'una radiació excessiva en l'ull que poden ser: dolor, sensació de cos estrany, molesta molt la llum, llagimeig, ulls molt vermells.

No obstant això, cal recordar que la radiació solar també pot utilitzar-se, aplicada convenientment, en benefici dels pacients. Per exemple, en el cas de la visió, els làsers excimers utilitzats per la cirurgia refractiva emeten en aquestes longituds d'ona.

I, també, sens dubte, la radiació solar, amb la convenient cura, constitueix una molt bona font d'energia i té bons efectes terapèutics per al cos humà.

Per tant, és important a l'hora de prendre el sol o fer diferents esports tenir bona cura del nostres ulls. Segons cada activitat serà convenient utilitzar un tipus de lent diferent:

El color MARRÓ és el destinat per a esports amb un alt nivell d'enlluernament (esquí, pesca, vela), però fa variar els colors reals. El verd el fa més verd i matisa els colors més vius.

Què és un conte?

Suposo que em caldria començar fent una confessió, per això em cal dir que m'agraden els contes. Gaudeixo escoltant-ne a la biblioteca o de llavis d'alguna companya de l'escola quan els explica a la mainada de la seva classe. M'encanta sentir els relats i les fantàstiques invencions dels nens, m'agrada escriure'n, crear personatges i històries i barrejar les paraules fins que tenen un sentit. Fins i tot en fer-ne una valoració per a algun concurs, m'ho passo bé.

Sovint em recordo d'un professor que vaig tenir quan feia quart de bàsica. Eren temps diferents als actuals i cada dia havíem de cantar *Montañas nevadas*, *Cara al sol* i tot el seguit de cànctics patriòtics de l'època. Mai no vaig arribar a saber si per obligació o per tendència política del mestre. No només l'ensenyament era en castellà, tampoc no s'acostumava a parlar de contes, poesia infantil, endevinalles, ni cap d'aquestes meravelloses eines que ara podem utilitzar els mestres.

Llegíem faules (comentant la moralitat corresponent), fragments dels llibres més coneguts de la literatura castellana, paràboles bíbliques o les poesies de Bécquer i Espronceda. De fet només recordo una mestra agosarada que ens va ensenyar una cançó en català.

Al mestre al qual em refereixo també li agradava de fer-nos jugar amb les paraules. Cada setmana organitzava algun concurs de llegir i escriure. Ell em va ensenyar que un conte té uns personatges definits per l'autor, que cal que tingui una presentació dels mateixos i del lloc o el temps on es desenvolupa, que hi ha de passar alguna cosa i que, com tot, té un final clar i definit. En deia: presentació, nus i desenllaç.

Han passat molts anys, però encara trobo molts nens i nenes que no coneixen la diferència d'estructura entre un conte i una redacció, o que comencen contes plens d'imaginació i molt ben escrits, però no tenen final o bé aquest és tan bruscat que et deixa la sensació d'haver perdut el full anterior.

Actualment es llegeix molt més, també s'escolten més contes i a l'escola s'acostuma a treballar aquests aspectes. Em resulta difícil entendre el perquè d'aquesta dificultat. Potser no es posa gaire atenció en la forma o no es practica prou. Potser parem molt esment en la lletra i no tenim prou en compte el que diu o com ho diu. Tal vegada ho hem d'explicar millor a l'escola o a casa. O tal vegada només cal preguntar-nos: com és un conte? I provar de fer-ne un.

Anna Gairí i Blavi